د اولاد په روزنه کې بې پروايي

Download from:aghalibrary.com

ژباړن:دکتور رحمت الله زاهد

لیکوال: محمد بن ابراهیم الحمد

د اولاد په روزنه کې بې پروايي

(بيلګې او د علاج لارې)

ليکنه: محمد بن ابراهيم الحمد
ژباړه :رحمت الله زاهد

Download from:aghalibrary.com

سريزه:

اولاد د الله تعالی ډیر لوی نعمت دی، که هغه د زامنو په شکل کې وي یا د لوڼو په شکل کې، او د دې نعمت احساس هغه چا ته کیږي چې ورڅخه محروم وي.

کله چې الله تعالی په چا احسان وکړي او هغه ته اولاد ورکړي نو د دغه لوی نعمت د شکرانې په ډول دې د هغوی سالمه روزنه وکړي، تر څو چې دغه اولاد د خپل مور، پلار، کورنۍ او ټولنې لپاره د امن، خوشحالۍ او سوکالۍ سبب وګرځي، او که سالمه روزنه یې ونه کړي نو د مور، پلار، کورنۍ او ټولنې لپاره به د نقصان او ستونزو پیدا کیدو سبب وګرځي، او د دې پر ځای چې هغوی د ټولنې بار پر خپلو اوږو پورته کړي، په خپله به په

Download from:aghalibrary.com

ټولنه باندې بار شي، او د فساد لامل به شي.

موږ چې مسلمان امت يو، موږ د اولاد او ټولنې د روزنې لپاره خپل قوانين او اصول لرو چې هغه موږ ته خپل دين را په ګوته کړي دي، نو په کار ده چې موږ د خپل اولاد روزنه په هغه اصولو وکړو چې زموږ د دين، کلتور او عناناتو سره برابر وي.

د افغانستان خلک عموما او خصوصا پښتانه د اولاد په روزنه کې د ډيرې بې پروايي څخه کار اخلي او د هغوی روزنې او اصلاح ته چې لکه څرنګه مناسبه وي هغه شان پام لرنه نه کوي.

نو د دې لپاره چې موږ د هغه اصولو سره اشنا شو چې د هغې په واسطه موږ د خپل اولاد روزنه وکړو، دا وړوکې کتاب د عربي ژبې څخه ژباړل شوی دی تر

Download from:aghalibrary.com

څو هغه ورونه او خويندې ترې ګټه پورته کړي څوک چې د خپل اولاد سالمه روزنه غواړي.

دا کتاب سره له دې چې حجم يې ډير کم دى خو ټول هغه څه چې د اولاد په روزنه کې ورته اړتيا ليدل کيږي په لنډ توګه په پوره ډول بيان شوي دي، نو له دې امله د ژباړې لپاره غوره شو.

دلوى الله (جل جلاله) څخه هيله لرم چې د ليکوال او ژباړونکي په کوشش کې برکت واچوي او دا کتاب زمونږ د راتلونکي نسل د روزنې لپاره د لارې مشال وګرزوي، آمين.

رحمت الله زاهد

Download from:aghalibrary.com

دليکوال سر ليک:

اولاد د مور او پلار سره يو امانت دی چې د دې په هکله ورځخه د قيامت په ورځ پوښتنه کيږي، د اولاد په روزنه کې بې پروايي کول يوه ښکاره غلطي، په امانت کې خيانت او ديني تاوان دی.

کور د اولاد لپاره لومړنی ښوونځی دی، کور د ټولنې د جوړښت لومړنی خښته ده، هغه کور چې په کې د الله تعالی د حکمونو ساتنه کيږي، د مينې، محبت، نرمۍ او سرښندنې په ستنو ولاړه وي، په داسې کورنۍ کې د ټولنې لوی سړي او ښځې پيدا کيږي چې د ټولنې لارښوونه کوي.

اولاد مخکې له دينه چې په ښوونځي او ټولنه کې وروزل شي، په کور او کورنۍ کې روزل کيږي، اولاد د مور او پلار د کړو وړو بدله ده، مور او پلار د اولاد

Download from:aghalibrary.com

د بد چلن او اخلاقي فساد ذمه وار دي، امام ابن قيم (رحمه الله) وايي: ځومره خلک دې چې خپل اولاد يې د بد بختۍ خواته بيولې دی، هغوی يې د دنيا او آخرت په هکله بيکاره پريښې دي، هغوی ته يې ادب نه دی ورکړی او نه يې ورسره د ستونځو په حل کولو کې مرسته کړې ده، دوی فکر کوي چې په دې کار سره دوی د اولاد درناوې او عزت کول غواړي خو په حقيقت کې د دوی سپکاوې کوي، پر دوی د رحم پر ځای ظلم کوي چې په نتيجه کې ورته د اولاد له خوا هيڅ گټه نه رسي، او د دنيا او آخرت د برخې څخه يې هم محروم کړي، په ډيرو وختونو کې د اولاد د مور او پلار له خوا فاسديږي.

په راروانو کرښو کې به د اولاد په روزنه کې د نيمګرتيا او بې پروايي په اړه څيړنه کيږي چې لاندې برخې لري:

۱- اولاد په روزنه کې له بې پروايي څخه ډډه کول.

۲- د اولاد په روزنه کې د بې پروايي بيلګې.

۳- يو څو پوښتنې.

۴- د اولاد روزنه د سلفو د تاريخ په رڼا کې.

۵- کلکه اراده.

۶- د اولاد د روزنې لارې چارې.

په اخر کې د لوى او متعال الله (جل جلاله) څخه هيله لرم چې زمونږ نيتونه او اولاد نيک وګرزوي او زمونږ سره د ځان او اولاد په روزنه کې مرسته وکړي، بې له شکه الله تعالى په هر څه باندې طاقت لرونکې دى. ***محمد بن ابراهيم الحمد***

د اولاد په روزنه کې د بې پروايي څخه ډډه کول:

لکه څه رنګه چې د مور او پلار په اولاد حق شته، اولاد هم په مور او پلار حق لري، او لکه څه رنګه چې الله تعالی مونږ ته د مور او پلار سره د ښه چلن امر کړی دی، دغه شان يې راته د اولاد سره هم د نيکۍ کولو حکم کړی دی.

قرآن او سنت د اولاد سره په ښه سلوک او هغوی ته د امانت په ادا کولو حکم کوي، او د هغوی په حق کې يې د بې پروايي او کوتاهۍ څخه منع کړي ده، الله تعالی وايي چې:

﴿ ۞ إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا ﴾ النساء: ٥٨

"بې له شکه الله تعالی تاسو ته امر کوي چې امانتونه خپلو خاوندانو ته وسپارئ".

او په بل ځاي کې وايي چې:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَخُونُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓاْ أَمَـٰنَـٰتِكُمْ ﴿٢٧﴾ ﴾ الأنفال: ٢٧

"ای د ایمان خاوندانو! تاسو د الله، د هغه د رسول او د خپلو ځانونو سره خیانت مه کوی.

بل ځاي کې الله (جل جلاله) فرمايي:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَـٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ ﴾ التحريم: ٦

ژباړه: "ای د ایمان خاوندانو خپل ځانونه او کورنۍ د هغه اور څخه

وساتئ چې د سون مواد يې انسانان او کاڼي دي، پر هغې ډيرې سختې او طاقت لرونکي فرشتې مقررې دي، چې د الله تعالی د حکم څخه سر غړونه نه کوي او هغه څه ترسره کوي چې حکم يې ورته وشي".

او د الله تعالی ستر پيغمبر محمد (صلی الله عليه وسلم) وايي چې: "تاسو هر يو شپونکې (ساتونکې) يئ، او د هر يو څخه به د هغه د لاس لاندې خلکو په اړه پوښته کيږي، د قوم مشر د خپلو خلکو ساتونکې دی او د هغه څخه د هغوی په هکله پوښتنه کيږي، سړی د خپل کور ساتونکې دی او د هغه څخه به د خپل کور په هکله پوښتنه کيږي". (دا حديث امام بخاري او امام مسلم رحمهما الله

په خپلو کتابونو کې روايت کړی دی).

په بل مبارک حديث کې دي: "الله تعالی چې څوک د يو چا د ساتني مسئول وګرزوی او د مرګ په وخت دی له هغوی سره خيانت کوونکې وي نو الله تعالی به پر هغه جنت حرام کړي". (بخاری او مسلم).

د اولاد په روزنه کې دبې پروايي بيلګې:

د اولاد روزنه ډير لوی مسئوليت دی، خو د دې سره ډير خلک په دې مسئوليت کې کوتاهي کوي، دې مسئوليت ته په سپک نظر ګوري، او پوره حق يې نه ادا کوي چې له دې امله د خپل اولاد ژوند بربادوي، په روزنه کې يې بې پروايي

کوي، نه د خپل اولاد څخه پوښتنه کوي، نه هغوی ته خبرداری ورکوي، خو چې کله د اولاد بې لارې او سرکشي ووینې نو بیا ګیلې کوي، او په دې نه پوهیږي چې د هغوی د بد اخلاقۍ او بې لارې کیدو اصلي لامل هم دې په خپله دی.

د اولاد په روزنه کې د بې پروايي ډیر شکلونه او بیلګې دي چې د اولاد د بې لارۍ سبب کیږي چې ځینې یې په لاندې ډول دي:

۱- خپل اولادپه بې زړه توب او ویره عادت کول: ځینې خلک د اولاد په روزنه کې د یوې ناوړه طریقې څخه کار اخلي، او د ژړا په وخت کې یې ویروي لکه: چپ شه سپې راغې، هغه ده پیشو ده، بلا

دې وړي، فلانکې سپي خوړلې دی تا هم خوري او داسې نور.

د ويرولو په طريقو کې تر ټولو ناوړه د استاذ، مدرسې او ډاکترڅخه ويرول دي، په دې صورت کې اولاد بزدله اوبې زړه لويږي چې بيا د هر شي څخه ويره کوي اګر که د ويرې شي هم نه وي.

د ماشوم په زړه کې په دې هم ويره پيدا کيږي چې کله هغه پر ځمکه راپريوځي، يا ترې وينه وبهيږي نو د دې پر ځای چې مور تسلي ورکړي يا ورته وخاندې تر څو ماشوم بې زړه نه شي، نوهغه ورته په چېغو شي، فرياد شروع کړي، خپل مخ او سينه په لاسونو وهي، په دې صورت کې که ماشوم ټپې هم نه وي خو د مور د حالت په ليدو بې

زړه شي، وار يې خطا شي او بيا دا بې زړه توب يې په هميشنۍ ويره بدل شي، په وړه خبره ژاړي، د وينې په ليدو وار خطا کيږي او لږ درد هم نه شي زغملی.

۲- د دې په مقابل کې ماشوم ډير زړور عادت کول هم نه دي په کار چې د هيڅ چا پرواه نه کوي، د خلکو احترام نه ساتي، او بيا د هغه بې ادبۍ ته د بهادرۍ نوم ورکول چې دا ماشوم ډير زړور دی د هيڅ چا پرواه نه ساتي.

۳- خپل اولاد په ډير ناز ساتل او نازبين عادت کول نه دي په کار ځکه چې بيا به يې ټول فکر د ځان سره وي او د نورو خيال به نه ساتي، نه به د خپلو مسلمانانو وروڼو د حال څخه خبر

وي، نه به د هغوی په خوشحالو خوشحاله او نه به د هغوی په خفگان خفه کیږي، دا قسم روزنه د انسان د بهادرۍ او زړورتوب خلاف ده.

۴- په ماشوم ډیر خرخ کول او هر څه چې غواړي ورته اخیستل: ځینې مور او پلار هر شی چې اولاد یې ورڅخه وغواړي ورته یې ورکوي، او هیڅ شی ورڅخه نه منع کوي، په پراخه لاس پرې خرخ کوي، په دې صورت کې اولاد د مور او پلار د مال په بې ځایه مصرف کولو عادت کیږي، اسراف کوي، او د مال د لگولو ځای نه پیژني.

۵- د دې قسم څخه یو دا هم دی چې ماشوم ته د ژړا په وجه یو شی ورکړل شي، مثلا: چې کله ماشوم څه وغواړي او

ورنه کړل شي نو وژاړي او د ژړا وروسته ورته هغه شی ورکړل شي، په دې کار سره بیا هغه ژړا د خپل هدف د لاسته راوړلو وسیله وګرزوي، او چې لوی شي نو هم خپل حق په ژړا غواړي تر دې پورې چې خپله آزادي هم بیا په ژړا غواړي.

۶- په وړوکتوب کې خپل اولاد ته موټر اخیستل: ځینې پلرونه خپل اولاد ته په وړوکتوب کې موټر واخلي په دې خاطر چې اولاد یې زیاته غوښتنه لري، یا پلار خپل ځان د کور د مسئولیت څخه خلاصوي، او مسئولیت د اولاد په غاړه ور اچوي، یا د بلې کومې وجې څخه، په دې حالت کې موټر د اولاد د بې لارۍ سبب شي، د شپې ګرځي، د کور څخه ډیر

وخت بهر تيروي، د بد اخلاقو هلکانو سره ملګرې شي، خلکو ته تکليف ورکوي، د مکتب نه غير حاضري کوي، تر دې چې د مور او پلار د امر څخه سرغړونه شروع کړي، د هغوی خبرو ته غوږ نه نيسي او نه پرې عمل کوي.

۷- په اولاد ډيره سختي کول: د اولاد وهل، ټکول، په هره لويه وړه خبره د هغوی سپکاوی کول، هغوی ته ردې بدې ويل،داد اولاد سره د سختۍ هغه شکل دی چې د هغوی د سرغړوني سبب ګرځي.

۸- په اولاد بخل کول: که يو طرف ته په اولاد باندې په خرڅ کې اسراف نه دی په کار، نو بخل کول هم هغوی ته ضرر رسوي، د بخل په صورت کې اولاد د ضرورت احساس کوي، او کله خو بيا په

ناوړه طريقو د مال د پيدا كولو كوشش كوي، لكه: غلا، سوال، او د داسې هلكانو سره دوستي كول چې په جرمونو عادت وي.

٩- د مينې، محبت او نرمۍ څخه د اولاد محرومول: د اولاد سره مينه او محبت نه كول د دې سبب ګرځي چې بيا هغوی د كور څخه بهر داسې يو څوک لټوي چې ورسره مينه او محبت وكړي، په دې شكل سره اولاد د بد اخلاقۍ طرف ته ځي.

١٠- د اخلاقي روزنې پر ځای هغوی ته ښكاره اسانتياوی برابرول: مثلا: ښه خوراک څښاک، ښايسته كالي، لوړې زده كړې، دخلكو په مخ كې په ښه شكل ناسته ولاړه، او د دې په مقابل كې د هغوی د ديني او اخلاقي روزنې څخه بې

پروايي کول،د روزنې ناقص ډول دی چې ډير پلرونه ورته پاملرنه نه کوي.

١١- پر اولاد د حد څخه زيات شه گمان کول: ځينې پلرونه پر اولاد باندې په شه گمان کې د حد څخه اوړي، د هغوی څخه پوښتنه نه کوي، و هغوی د حالاتو پلټنه نه کوي، د هغوی د ملگرو په اړه معلومات نه لري، چې د اولاد ناسته ولاړه او گرځيدل د چا سره دي، په هغوی دومره باور کوي چې د هغوی په هکله د هيڅ چا خبره نه شي زغملې، خو چې کله يې اولاد په څه مصيبت کې اخته شي، يا بې لارې شي او پلار ته يې د هغوی په هکله څه وويل شي نو بيا د هغوی لپاره عذرونه لټوي، او نصيحت کوونکې په دې تورنوي چې د دوی په

کار کې مداخله کوي.

۱۲- د دې په مقابل کې په اولاد ډيره بد گماني کول، د هغوی په نيتونو شک کول، هيڅ کله په هغوی باور نه کول، د هغوی څخه د هر کار په هکله پوښتنه کول او هغوی ته دا ښودل چې زه ستاسو هر لوی او وړوکی کار تعقيبووم، دا کار د هغوی د بې جرأته او په ځينې وختونو کې د فساد لامل گرځي.

۱۳- د اولاد تر مينځ فرق کول: ځينې خلک د اولاد تر مينځ فرق کوي، او د عدل او انصاف څخه کار نه اخلي، د ځينو بچو سره مينه ډيره کوي، هغوی ته ډالۍ راوړي، ښيگړه ورسره کوي، خوله نور سره بيا دغه چلند نه کوي، دا کار د اولاد تر مينځ حسد او کينه

پيدا کوي، او د يو بل سره يې کرکه پيدا کيږي.

ځينې خلک خپلو مشرانو زامنو ته ډير مال ورکوي، موټر ورته اخلي، واده ورته وکړي، ځمکه او جايداد ورته ورکړي، کور ورته جوړ کړي، او چې کله ترې د کشرانو زامنو يا لوڼو په هکله پوښتنه وشي نو وايي چې کله دوی لوی شي نو ورته به يې ورکړي، او چې لوڼه يې واده شي نو خاوندان يې پوهه شه او دوی.

دا کار خطا او د اولاد تر مينځ د عدل خلاف دی، ځکه دا مسئوليت به څوک واخلي چې دا پلار به د کشرانو زامنو تر لويدو پورې ژوندې وي، دا مال او دولت به له ده سره وي، بل پلو ته

لونه د پلار سره حق لري، د هغه په ميراث کې برخه لري اګر که واده شي، نو پکار ده چې پلار يو زوى ته څه ورکوي هغه ټولو ته ورکړي يا يې هغوى ته وساتي، او يا چا ته چې مال ورکړل شي بايد د هغه څخه ليک واخستل شي تر څو دغه مال ورته بيا په ميراث کې حساب کړل شي.

۱۴- بلوغ ته د رسيدو سره د توان په وخت کې زامنو ته واده کول: ځينې پلرونه د توان سره په وخت خپلو زامنو ته واده نه کوي چې له امله يې زامن په بې لارى او بد اخلاقى اخته کيږي.

۱۵- د لونو په ورکولو کې ورسته والى او پر هغوى تجارت کول: دا يوه لويه

غلطي ده چې پلرونه خپلې لونه د بلوغ وروسته هم چا ته نه ورکوي په ځانګړې ډول چې لور وظيفه ولري، ځکه په دې صورت کې پلار ويريږي که لور چاته ورکړي نو د لور تنخواه به د ده څخه بنده شي، يا په دې وجه لور نه ورکوي چې ډير مهر ورکوونکې ورته نه پيدا کيږي، دا کار په لونو باندې ظلم کول دي، او کيداى شي چې د لور غوښتونکي يې نا أميده شي او بيا يې هيڅ څوک غوښتنه نه کوي، نو پلار به يې په ګناه کې اخته شي.

۱۶- د لونو په ورکولو کې د دين او اخلاقو خيال نه ساتل: ډير خلک کوشش کوي چې خپله لور د لوړ منصب، ډير مال خاوند يا خپلوانو ته ورکړي اګر

که ددين او اخلاقو په لحاظ کمزورې وي، دا يوه غلطي ده، په کار ده چې د لور په ورکولو کې د ټولو مخکې د ديندارۍ او اخلاقو اړخ ته وکتل شي.

۱۷- د لونړو په پيدا کيدو خفګان ښکاره کول: دا کار که يو طرف ته په راتلونکې کې د لور په روزنه بده اغيزه کوي، نو بل طرف ته په عقيده کې د نقصان ښکارندوی عمل هم دی.

ځينې خلک ته چې الله تعالی لور ورکړي نو هغه پرې خفه کيږي او په دې کې هيڅ شک نشته چې دا کار د مشرکانو عادت وو چې په لونړو به خفه کيدل، الله تعالی فرمايي:

﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلْقَوْمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓ ۚ أَيُمْسِكُهُۥ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُۥ فِى

ٱلتُّرَابِۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحۡكُمُونَ ﴿٥٩﴾ النحل: ٥٨ – ٥٩

«کله چې په دوی کې يو ته د لور زيږې ورکړل شي نو د قهره يې مخ تور شي، له شرمه د خلکو څخه پټيږي او غواړي چې خپله لور پټه وساتي او يا يې په خاوره کې خښه کړي، دا ډيره ناوړه فيصله ده»

د اوسنۍ زمانې حالت د جاهليت څخه کم نه دی، که چرته د مسلمانانو په کوم هيواد کې زيږنتون ته لاړ شي او د هغه ځا حالت معلوم کړي د ځا چې لور شوي وي او خبرې ورسره وکړي نو د مشرکانو د خبرو سره به يې توپير نه وي، د لور په پيدا کيدو خفگان کول ناوړه پايلې لري چې ځينې يې دا دي:

- دا د الله تعالی په تقدیر نیوکه کول دي.

- د شکر پر ځای د الله تعالی د نعمت بې قدري ده.

- داد مشرکانو له اخلاقو سره سمون دی.

- د کم عقلی، ناپوهی او په عقیده کې د نقصان نښه ده.

- ښځه په هغه څه مجبورول دي چې د هغې په وس کې نه دي.

- دا د ښځې سپکاوې او د هغې بې عزتي ده.

۱۸- اولاد پر بد نوم نومول: بد نوم یو داسې شی دی چې د تل لپاره د ماشوم او د هغه د کورنی لپاره د شرم سبب وي، ځکه دغه نوم ده ته په کور کلي

کې ویل کیږي، د ده په پیژند پاڼه، شهادت نامه، او د ثبت په دفتر کې لیکل کیږي.

د بدو نومونو یو څو بیلګې په لاندې ډول دي:

الف: هغه نوم چې شرعا حرام وي، مثلا: هغه نوم چې په الله پورې خاص وي، لکه: الله، رحمان، خالق، او داسې نور، یا هغه نوم چې په هغه کې د الله تعالی پرته د بل چا د عبادت معنی پرته وي، لکه: عبد النبي، عبد الحسین، او داسې نور، په دغه ډول د کافرو نومونه ایښودل، لکه: جورج، ډیویډ، مایکل، جوزیف، ډیانا او داسې نور، په کار ده چې د "ډیویډ" پر ځای

"داود"، او د "جوزيف" پر ځای "يوسف" نوم کيښودل شي.

ب : هغه نوم چې مناسب نه وي، مثلا: د ظالمانو سرکشانو نومونه، لکه: فرعون، هامان، قارون، مارکس، لـ ينن او داسې نور.

ج : هغه نومونه چې د ادب څخه خلاف وي، لکه: خر، سپې، پيشو او داسې نور.

د: هغه نومونه چې د خندا وړ وي، لکه: مرچ، مولی، ګازره، ټيپر او داسې نور.

۱۹- د کور څخه بهر ډير وخت تيرول: ځينې پلرونه خپل کور شاته پريږدي او ډير وخت د کور څخه بهر تيروي چې دا کار د اولاد د بې لارۍ، بد اخلاقۍ

او ناپوهۍ سبب ګرځي، د کور څخه د بهر اوسيدو يو څو بېلګې به لاندې ډول دي:

أ- د تجارت لپاره ډېر وخت بهر تيرول.

ب- د کار کسب او چکر لپاره.

ج - د ملګرو سره د سيل او تفريح لپاره.

د- دوهمې ښځې سره اوسيدل او لومړنۍ ښځې ته شا کول.

ه - د کور څخه د ډېر وخت لپاره وتل او داسې نور.

۲۰- اولاد ته ښيراوې (بد دعا) کول: ډېر پلرونه او ميندې په لوړه غلطۍ خپل اولاد ته ښيراوې کوي چې: الله دې ځوانې مرګ کړه، الله دې په موټر ووهل

کړه، الله دې رونداو کون کړه، او داسې نور.

مور او پلار نه پوهيږي چې کيداى شي دا ښيراوې په داسې وخت کې وشي چې هغه د قبليدو وخت وي او دغه بد دعايې د اولاد په حق کې قبوله شي، نو بيا به دوى پښيمانه وي.

دعا او ښيراوې د کاڼي په شان دي چې ځينې يې په چا ولګي او ځينې يې خطا شي، د دې وجې نه پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) فرمايي چې: "خپل ځان، اولاد او مال ته ښيراوې مه کوئ هسې نه چې د هغه وخت سره سمون وخوري چې الله تعالى په کې دعا قبلوى" (دا حديث امام مسلم روآيت کړى دى).

۲۱- پر بد اخلاقۍ او ناوړه کارونو روزل: لکه بدو مجلسونو ته بوتلل، د کافرو سره په لباس کې يو شان والې، لونه په لنډ او تنګ لباس عادت کول، په بدو خبرو او کنځلو عادت کول، يا د هغوی په مخ کې بدې خبرې کول، دغه رنګ هغوی ته بد نوم اخيستل هم په بدو خبرو د عادت کيدو سبب ګرځي.

۲۲- د اولاد په مخکې ناوړه کار کول: لکه سګريټ څښل، ږيره خرول، سندرې اوريدل، ناوړه فلمونه کتل، د لونو په مخکې د مور ځان لوڅول، د کور څخه پرته له اړتيا څخه وتل، او داسې نور چې په دې کار سره مور او پلار د اولاد لپاره بده نمونه ګرځي.

۲۳- کور ته ناوړه شیان روا ړل: لکه هغه مجلې چې بربنډ عکسونه یا ناوړه لیکنې ولري، د بد اخلاقی شیان، هغه کتابونه چې د عشق او محبت قصي ولري چې بد فعلی ته بلنه ورکوي.

۲۴- د مور او پلار تر مینځ اختلافات هم د اولاد په روزنه بده اغیزه کوي، یوه لور یا زوی چې پلار ووینې چې د دوی مور وهي، ردې بدې ورته وايي، یا یې مور پلار ته سپکه وینا کوي نو د اولاد عکس العمل به څه وي؟

په دې کې هیڅ شک نشته چې د هغوی په دماغو کې په د شر خیال پیدا کیږي، حسد او کینه یې په زړه کې پیدا کیږي او د شر او فساد عاملین ګرځي.

۲۵- په وينا او عمل کې اختلاف: مثلا يو پلار اولاد ته د رشتيا ويلو، وعدې پوره کولو، په نيکۍ او صله رحمۍ امر کوي او په خپله دروغ وايي، وعده نه پوره کوي، د خپلوانو سره نيک چلند نه کوي، يا يې د نشې څخه منع کوي خو په خپله نشه يي شيان استعمالوي، نو اولاد د پلار د عمل څخه اثر اخلي او دغه کار شروع کوي او پلار ورته هم په نظر کې سپک ښکاري.

د دې خبرې مطلب دا نه دی چې که د پلار عملي اړخ کمزورې وي نو اولاد ته دې نصيحت نه کوي، په نيکۍ امر او د بدۍ څخه دې نه منع کوي، بلکه مطلب دا دې چې په دې صورت کې د پلار نصيحت اثر نه کوي.

۲۶- د نوکرو ښځو په واسطه د اولاد روزنه کول: په خاص ډول چې هغوی کافرې هم وي، دا کار د اولاد د بې لارۍ سبب ګرځي، او د هغوی په عقیدو کې فساد پیدا کیږي، او بد اخلاقه روزل کیږي.

۲۷- د لوڼو پرته له محرم څخه بهر وتل: ځینې خلک لوڼه بازار ته بوځي چې هلته د ډیر وخت لپاره یواځې ګرځي، پلار، ورور یا بل شرعي محرم ورسره نه وي، په دې حالت کې هغوی د بد اخلاقۍ خوا ته مائل کیږي.

که څوک يې پلار یا ورور ته وايي چې ته ورسره ولې نه ځې نو وايي چې که ما ورسره څوک ووینې نو شرمیږم، سبحان الله! د انسانانو څخه حیا کوي او

د الله تعالى ښځه حيا نه ورځي، د الله تعالى د عذاب ښځه نه ويريږي، د لونړو د بد اخلاقۍ ښځه نه شرميږي، خپلې ګډې چېلۍ خو پرته له شپون ښځه يواځې نه ځروي آيا د ده عزت د ګډو او چيلو ښځه هم ډير ارزان دى؟

٢٨- تليفون خالي پريښودل او د هغې څارنه نه کول: ډير پلرونه په کور کې د تليفون خيال نه ساتي، او نه يې څارنه کوي، او کله خو ځينې پلرونه هر زوى او لور ته د هغوى په اطاقونو کې تليفون لږوي (اوس خو ګرځنده تليفون د هر چا په جيب کې پروت دى) او په دې نه پوهيږي چې د تليفون آزاد استعمال څومره ناوړه پايلې لري او څومره د فساد او بد اخلاقۍ ذريعه

ده.

۲۹- هغه څه چې اولاد يې لولي د هغې څارنه نه کول: لوستل فکر جوړوي، او په لوستونکې باندې مثبت يا منفي اثر لري، ځينې پلرونه د دې خيال نه ساتي چې اولاد يې څه لولي، او ورته د ګټه لرونکې مطالعي طرف ته لارښوونه کوي، او نه يې د بدو کتابونو د لوستلو څخه منع کوي.

۳۰- اولاد تحقيرول (سپکول) او د هغوی روحيه کمزورې کول، مثلا:

- د خبرو په وخت کې هغوی چپ کول، پر هغوی او د هغوی پر خبرو ملنډې وهل او داسې نور، په دې کار سره اولاد پر ځان اعتماد او باور له لاسه ورکوي،

بيا هغوی نه خبرې کولې شي او نه خپله رايه ښکاره کولې شي.

- د غلطۍ په صورت کې هغوی ته ردې بدې ويل، په دې کار سره په هغوی کې شرم او شکست پيدا کيږي او پلار ورته متکبر او لوی چارې ښکاري، او له دې امله د پلار او اولاد تر مينځ فاصله زياتيږي، بيا پلار نه شي کولې چې په اولاد کې تاثير وکړي.

- د هغوی ښه کار ته سپک کتل: ځينې پلرونه چې په اولاد کې تقوی، ديندارې او پرهيزګارې ويني نو سپک يې ګڼي چې په دې کار سره هم اولاد بې لارې کيږي.

٣١- اولاد ته کار نه سپارل: ځينې پلرونه خپل اولاد ته کار نه سپاري چې

هغوی يې تر سره کړي، يا خو د هغوی د راحت خيال ساتي، يا پرې اعتماد نه کوي، يا د هغوی د روزنې پروا نه لري، مثلا: د يو سړی ډير تجارتي مرکزونه وي، غټ کار وبار لري او د خپل کار د سمبالولو لپاره د بهر نه خلک راغواړي چې کله کله نامسلمانه کارکوونکي هم وي، يا د خپل وطن خلک په دغه کار ګماري او خپل زامن يې په کور کې بې کاره ناست وي، يا هغوی د بل چا سره کار کوي، نو په کار ده چې پلار د خپل کار په سمبالولو کې د خپل اولاد ځخه کار واخلي، په هغوی اعتماد وکړي، او هغوی په کار اموخته کړي.

۳۲- اولاد ته د خپلې اصلاح لپاره مناسب وخت نه ورکول: کله چې يو پلار په وړه

غلطۍ خپل اولاد ته بد ګوري، او يا دغه غلطۍ نه هيروي، مثلا: چې غلا وکړي نو هميشه ورته غل وايي، که درواغ ووايي نو درواغجن نوم ورله کيږدي، مطلب دا چې دغه غلطۍ د هغه لپاره يو صفت وګرزوي، چې په نتيجه کې اولاد د دغه کار سره په طبعي ډول عادت شي او بيا د دغه کار څخه د ځان د ژغورلو فکر نه کوي، او نه داسې څوک بيامومي چې مرسته ورسره وکړي.

په داسې حالت کې بايد پلار کوشش وکړي چې د اولاد دغه غلطي هيره کړي او هغوی ته د اصلاح مناسب وخت ورکړي، (نصيحت دې ورته وکړي، او د دغه کار په ناوړه پايلو دې پوهه کړي).

۳۳- د اولاد پر نفسياتو ځان نه پوهول: ډير پلرونه د اولاد پر نفسياتو ځان نه پوهوي، او نه د هغوی طبعيت او مزاج پيژني، ځکه چې د هر چا ځان ته طبعيت او مزاج وي، ځينې اولاد زر په قهر کيږي، ځينې يخ او بيا ځينې درميانه وي، نو د ټولو سره يو شان چلند کول د هغوی د بې لارئ سبب ګرځي.

۳۴- د اولاد د مختلفو مرحلو خيال نه ساتل: ځينې مور او پلار د خپل ځوان زوی سره داسې چلند کوي لکه يو ماشوم، حالانکه هغه به غټ سړی وي، دا کار د اولاد په مزاج بد اثر کوي، او هغه ته ځان سپک او کم معلوميږي.

۳۵- د نورو خلکو د اولادونو بد بيانول د دې سبب کيداى شي چې هغه عيبونه د ده په اولاد کې راپيدا شي،په کار ده چې په داسې وخت کې پلار د خپل اولاد د سلامتى دعا وغواړي.

۳۶- د مکتب خيال نه ساتل: پلار ته په کار دي چې د خپل اولاد د ښوونځې او روزنيز مرکز خيال وساتي، چې د اولاد ښوونکي يې څه وړ خلک دي، څه رنګ عقيده او اخلاق لري، او د ده هم صنفيان څه رنګ دي.

۳۷- غير اسلامي ښوونځيو ته ليږل: غير اسلامي مکتبونو ته خپل اولاد ليږل د هغوى د عقيدې او اخلاقو د خرابى سبب ګرځي، په ځانګړي ډول چې اولاد کوچنيان وي، يا ورسره د اسلام په

اړه پوهه کمه وي، او يا د تقوی په لحاظ کمزوري وي.

د خپل اولاد په هکله د هغوی د مدرسې او مکتب سره مرسته نه کول، او د هغوی خبر نه اخيستل هم د اولاد د بې لارۍ سبب ګرځي، (ځکه ډير ځله ښوونکې د ماشوم په روزنه کې د هغه پلار ته اړتيا لري).

د اولاد څخه د هغوی په مخکې دفاع کول: خصوصا په مکتب کې چې کله د مکتب مدير يا ښوونکې زده کوونکي ته په قهر شي، يا يې وهي، او بيا د هغه پلار راشي او د خپل زوی په مخکې د مدير يا ښوونکو سره بحث او جنګ کوي، د خپل زوی څخه دفاع کوي، په نرمه او معقوله توګه سره خبره نه کوي، نو د دې په نتيجه کې د مکتب مدير او

ښوونکې د زده کوونکي په نظر کې کمېږي، خپل ځان ورته غټ ښکاري، او بيا هيڅ چا ته غوږ نه نيسي، ځکه پوهيږي چې پلار يې تر شا ولاړ دی.

پوښتنه:

دا د اولاد په روزنه کې د بې پروايی يو څو بيلګې ، نو کله چې مونږ خپل اولاد په دې طريقه د سالمې روزنې څخه ليرې وساتو، نو مونږ به د هغوی څخه څه اميد ولرو چې هغوی به د څه رنګ شخصيت خاوندان جوړ شي؟ آيا د دې بې پروايی سره مونږ د خپل اولاد څخه په سمه لاره د تللو هيله لرلې شو؟، په دې بې پروايی سره مونږ هغوی بې لاری ته چمتو کوو، نو څه رنګ به د هغوی څخه د سمون او کاميابی اميد وکړو؟.

مونږ په خپل اولاد دا ظلم کوو، او بيا د دې ناوړه روزنې سره چې کله مونږ هغوی عملي ژوند ته وړاندې کړو، نو که هغوی په خپل ژوند کې بې لارې کيږي يا په اخلاقي فساد اخته کيږي، نو د دې ټول مسئوليت په زمونږ په غاړه وي.

راځئ وګورو چې زمونږ روزنه زمونږ د مشرانو د روزنې سره څومره توپير لري، چې هغوی د خپلې روزنې په نتيجه کې مونږ ته نيکانو مشرانو پريښې دي، راځئ وګورو چې د دغه سترو شخصيتونو شا ته څوک ولاړ وو، او چا يې روزنه کړې ده؟

که مونږ فکر وکړو نو د هر ستر شخصيت شا ته يو لوی پلار، يا يوه عزتمنده

مور وي چې هغوی خپل اولاد په نيکو اخلاقو روزلي دي.
دلته مونږ د ځينې هغو ميندو يو څو مثالونه وړاندې کوو چې د پردې تر شا يې د خپل اولاد روزنه کړې ده.

زمونږ د مشرانو د روزنې يو څو بېلګې:

1- زبير بن عوام (رضي الله عنه) د خپلې مور صفيه بنت عبد المطلب (رضي الله عنها) په غيږ کې روزل شوی وو، او د دغه عزتمندې ميرمنې په خوی او عادت لوی شوی وو.
د صفيه (رضي الله عنها) د زړورتيا يوه بيلګه د احد په جنګ کې ښکاره شوه، په هغه وخت کې چې د ابو سفيان ښځې د سيد الشهداء حمزه (رضي الله عنه) سينه څيرې کړه، زړه يې ترې راويسته،

غوړونه او پوزه يې ترې پرې کړل، د جنګ د ختميدو څخه ورسته چې کله د دواړو جهانو سردار محمد (صلى الله عليه وسلم) د خپل تره سره دغه ناوړه چلند وليد نو ډير زيات غم جن شو، خوا ته ورسره ودريده، ويې ليدل چې صفيه (رضي الله عنها) د خپل ورور د حالت د پيژندلو لپاره مخ په وړاندې راروانه ده، نو د الله ستر پيغمبر د هغې زوى زبير (رضي الله عنه) ته وويل: "مور دې د مخ کې راتلو څخه منع کړه، په دې خاطر چې د خپل ورور سره شوى زړه بوګنونکې حالت ونه ويني".
کله يې چې زوى مخې ته ورغى نو مور ورته وويل: "مور دې مړه شه د مخې نه مې ليرې شه"، د مور په خبره د قريشو

د دغه زړور ځوان پښې ولړزيدې، ژبه يې بنده شوه او نبی (عليه السلام) ته ورغې او د مور خبره يې ورته وکړه، د الله رسول (صلی الله عليه وسلم) وويل: "پريږده چې راشي"، بيا د خلکو قطارونه د نبی (عليه السلام) د ترور لپاره خالي شول، تر دې چې هغه خپل ورور ته راورسيده، په ليدلو سره يې "إنا لله وإنا إليه راجعون" وويل, د هغې لپاره يې بخښنه وغوښته، او خپل زوی ته يې وويل: د الله پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) ته ووايه چې: "مونږ په هغه څه خوشحاله يو چې د الله تعالی په لار کې رارسيدلي، زه به د الله (جل جلاله) څخه اجر غواړم او صبر به کووم".

2- دغه شان د مسلمانانو څلورم خليفه علی (رضي الله عنه) هم د يوې زړورې مور په غيږ کې لوی شوی وو او د مسلمانانو د مور خديجې (رضي الله عنها) په خوا کې يې روزنه شوی وه.

3- د معاويه (رضي الله عنه) د روزنې شاته هم يوه عزت منده مور وه، کله چې معاويه (رضي الله عنه) پيدا شو، چا وويل: "دې که ژوندې پاتې شو د خپل قوم مشري به کوي"، مور يې وويل: "مور دې ورباندې بوره شي که د خپل قوم مشري يې ونه کړه"، معاويه (رضي الله عنه) به په فخر سره ويل: "زه د هنده زوی يم".

4- د عبد الله بن زبير (رضي الله عنه) روزنه هم د يوې بهادرې مور أسماء

بنت أبی بکر (رضي الله عنهما) په غیږ کې شوی وه، کله چې دغه زړورې مور ته د خپل زوی د مرګ خبر ورسیده نو ویې ویل: "هیڅ پرواه نه لرم ځکه چې د الله د پیغمبر یحیی (علیه السلام) سر یوې زنا کارې ښځې ته وړاندې شوی وو".

کله چې ورځخه خپل زوی د حجاج په مقابل کې د جنګ مشوره وغوښته نو ورته یې وویل: "ورشه او ورسره وجنګیږه، ځکه په الله تعالی مې دې قسم وي چې په سر لوړی د توري ګوزار خوړل په ذلت سره د کوړی د ګوزار خوړلو ځخه بهتر دی".

۵- د مسلمانانو د پنځم خلیفه عمر بن عبد العزیز (رحمه الله) تر شا د هغه مور أم عاصم د امیر المؤمنین عمر

(رضي الله عنه) لمسۍ وه چې د هغه روزنه يې په تقوی، زړورتيا او دينداری کړي وه.

٦- د عمر بن عبد العزيز (رحمه الله) زوی عبد الملک چې د انسانيت يوه بيلګه وه، د پوهې او زړورتيا خاوند وو، د تقوی او عبادت نمونه وه، سره له دې چې د خپل عمر په نوولس (١٩) کلنۍ کې يې د دې فاني دنيا څخه سترګې پټې کړی وی، د هغه د روزنې تر شا د هغه پلار عمر او د هغه مور فاطمه وه.

٧- سفيان ثوري د اسلامي أمت يو لوی پوه او عالم وو، د خپل يو ځانګړي فقهي مذهب امام، او په حديثو کې د

مسلمانانو امير وو، د هغه ستر شخصيت هم د هغه د مور د کوششونو نتيجه وه.
امام أحمد (رحمه الله) وايي: "د سفيان مور خپل زوی ته وويل: زويه علم زده کوه زه به ستا خرچ په خپله خرڅه پوره کووم".
دغی مور به په خپل لاس کار کوو، او په خپ
ل زوی به يې خرڅ کوو، تر څو چې زده کړه يې پوره کړه، امام أحمد (رحمه الله): "دغې عزت مندې مور يو وار خپل زوی ته وويل: کله چې ته لس کلمې وليکې نو وګوره چې ستا په تقوی، صبر او عمل کې زياتوالې راغلې دی که نه؟ که نه وي، نو پوهه شه چې دغه علم

تا ته د ګټې پر ځای تاوان رسوي".

۸- د اسلامي امت ستر عالم، د پوهې روان بحر امام شافعي (رحمه الله) هر څه د خپلې مور د روزنې په نتيجه کې تر لاسه کړي وو ځکه چې پلار يې په هغه وخت کې له دنيا څخه سترګې پټې کړې وې چې نوموړی د مور په غېږ کې وو، مور يې روزنه وکړه او هغه ځای ته يې ورسولو چې دنيا ورته ګوته په غاښ ده.

د اسلام ځلانده تاريخ د داسې خلکو څخه ډک دی چې د لوی والي تر شا يې په پردو کې پټې ميانديې ولاړې دي، که په تيره زمانه کې د مور او پلار د روزنې په نتيجه کې دومره ستر شخصيتونه

پيدا کيداى شول نو اوس هم پيدا کيداى شي خو په دې شرط چې مور او پلار خپله دنده وپيژني.

زمونږ د ځوانانو د بې لارى يو سبب د مور او پلار بې پروايي ده چې د خپل اولاد په هکله يې کوي، که مور او پلار کوشش وکړي او د روزنې په اسبابو او وسايلو عمل وکړي، او د دغه اخلاقي بې لارى په علاج غور او فکر وکړي نو په اوسنى زمانه کې هم لوى شخصيتونه پيدا کيداى شي.

د اولاد د روزنې لارې چارې:

د اولاد د ښې روزنې لپاره ځينې لارې شته چې د مور او پلار سره د اولاد په روزنه کې مرسته کولې شي، خو په دې شرط

چې هغه په سمه توګه عملي کړای شي، هغه لارې په لاندې ډول دي:

1- د نيکې ښځې سره واده کول: يو سړی چې کله واده کول وغواړي، نو په کار ده چې د الله تعالی څخه دې د استخارې په شکل کې مشوره وغواړي، د تجربه لرونکو او هوښيارو خلکو سره دې مشوره وکړي، ځکه چې ښځه د اولاد مور ده او اولاد د خپلې مور په اخلاقو او کړو وړو روزل کيږي، دغه شان د ښځې په خپل خاوند هم اثر وي، ځکه خو ويل کيږي چې: "سړی د خپلې ښځې په طريقه ځي"، ځکه سړی د خپلې ميرمنې طرف ته مائل کيږي او د هغې سره مينه او محبت خاوند د هغې د خبرې په منلو مجبوروي.

ابو الأسود الدؤلي خپلو زامنو ته ويل: "ای زامنو! ما ستاسو سره په کوچنيتوب، لوی والي او د زيږيدلو څخه مخکې نيکي کړي ده"، هغوی ورته وويل: "د زيږيدو څخه مخکې تا مونږ سره څه رنګ نيکي کړي ده"؟ هغه ورته وويل: "ما ستاسو لپاره داسې مور نه ده غوره کړی چې د هغې له امله دې تاسو ته کنځل وشي".

2- د الله تعالى څخه د نيک اولاد غوښتنه کول:

﴿ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُۥ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِى مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ ﴿٣٨﴾ ﴾ آل عمران: ٣٨

دا د پيغمبرانو او نيکانو خلکو طريقه وه چې هغوی د الله تعالى څخه د نيک اولاد غوښتنه کوله، زکريا (عليه

السلام) غوښتنه وکړه چې: "ای ربه! ما ته د خپل طرف څخه نيک اولاد راکړه، بې له شکه ته زما دعا اورې"،

﴿ وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبۡ لَنَا مِنۡ أَزۡوَٰجِنَا وَذُرِّيَّٰتِنَا قُرَّةَ أَعۡيُنٖ وَٱجۡعَلۡنَا لِلۡمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ ﴾ الفرقان: ٧٤

د الله تعالی د نيکانو بندګانو يو صفت دا دې چې هغوی دا دعا کوي: "ای زمونږ ربه! مونږ ته د خپلو ميرمنو او اولاد په واسطه د سترګو يخ والې په نصيب کړه، او مونږ د پرهيزګارانو لپاره نمونه وګرځوه"،

3- د اولاد په پيدا کيدو خوشحاله کيدل او د خفګان څخه ډډه کول: ځکه چې اولاد د الله تعالی ورکړه ده، او مسلمان ته په کار ده چې د الله تعالی په ورکړه خوشحاله شي، هغه ځوي وي که

لور او که لور، او د مسلمان لپاره دا جائز نه دي چې د اولاد په پيدا کيدو خفه او خپله سينه پرې تنګه کړي، او په هغوی باندې د خرڅ کولو څخه وويريږي، ځکه چې الله تعالى ټول مخلوق ته رزق ورکوونکې دی، الله تعالى فرمايي:

﴿نَّحۡنُ نَرۡزُقُهُمۡ وَإِيَّاكُمۡۚ ﴿٣١﴾﴾ الإسراء: ٣١

"مونږ هغوی ته رزق ورکوو او تاسو ته هم"

دغه شان د لوڼو په پيدا کيدو خفه کيدل هم يو حرام او ناوړه کار دی، او دا کار د جاهليت د زمانې د خويونو څخه دی، او د الله تعالى په تقدير باندې نيوکه ده، د لوڼو غوره والې د چا څخه پټ نه دی، هغوی لوڼه

دي، خوېندې دي، مېندې دي، او د ژوند د تیرولو ملګري دي، ښځه د انساني ټولنې نیمه برخه ده، او پاتې نیمه برخه هم له دوی څخه پیدا ده، نو وویلې شو چې ټوله ټولنه د ښځو څخه جوړه ده.

د لونړو پیدا کیدل د الله تعالی ورکړه ده:

﴿ لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ إِنَٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ ٱلذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ ﴾ الشورى: ٤٩

"د اسمانونو او ځمکو بادشاهي یواځې الله لره ده، هر څه په خپله خوښه پیدا کوي، په خپله خوښه چا ته لونړه ورکوي او چا ته زامن"

د اسلام ستر پیغمبر محمد (صلی الله علیه وسلم) وایي چې: "چا ته چې الله تعالی

لونه وركړي او د هغوى سره نيكي وكړي، نو الله تعالى به يې د جهنم د اور څخه وساتي" (بخاري).

په بل حديث كې راځي: "د چا چې درې يا دوه لونه، يا خويندې وي، او د هغوى په هكله د الله تعالى څخه ويره وكړي، د هغوى سره نيكي وكړي، الله تعالى به يې جنت ته داخل كړي" (مسند أحمد).

۴- د اولاد په روزنه كې د الله تعالى څخه مرسته غوښتل: كله چې انسان د اولاد په روزنه كې د الله تعالى څخه مرسته او توفيق وغواړي، نو الله تعالى به يې په خپل مقصد كې كامياب كړي، او كه د الله تعالى پر ځاي يې په خپل

ځان بروسه وکړه نو د ناکامۍ سره به مخ شي.

۵- اولاد ته دعا کول او د ښیرو څخه ځان ساتل: که اولاد نیک وي نو د هغوی لپاره دې په نیکۍ باندې د همیشه پاتې کیدو دعا غواړي، او که بد عمله وي نو د هغوی لپاره دې د هدایت دعا غواړي، اولاد ته د ښیرو څخه ځان وساتۍ، ځکه که هغوی بې لارې شي، یا څه تکلیف ورته ورسیږي نو تر ټولو مخکې یې مور او پلار ته ضرر رسیږي.

۶- اولاد په ښو نومونو نومول: مور او پلار ته په کار دي چې پر خپل اولاد ښه نومونه کیږدي، او د بدو نومونو د ایښودو څخه دې ډډه وکړي، ځکه چې نوم د انسان سره د همیشه لپاره پاتې وي،

او نوم د انسان په کړو وړ هم اثر کوي، امام ابن قيم (رحمه الله) وايي: ډير ځله ناكاره نوم د ناكاره سړي وي، د الله تعالى په هر شي كې حكمت وي، هغه په زړونو كې د انسان د اعمالو سره سم نومونه اچوي تر څو نوم او نومول شوى برابر شي.

٧- د ښه نوم سره ښه كُنيه ايخودل، لكه: ابو عبد الله، ابو احمد او داسې نور، د دې لپاره چې بيا ځان ته ناكاره كُنيه غوره نه كړي، (پته دې نه وي چې دا عموما په عربي نړۍ كې رواج دى، په غير عربي ټولنو كې د دې التزام نشته).

٨- د هغوى په زړونو كې ايمان او صحيح عقيده كينول: په پلار او مور

باندې لازم دي چې په دې اړه جدي پام لرنه وکړي، او هر وخت د اولاد د عقيدې د سمولو کوشش وکړي، مثلا: د وړوکوالي څخه هغوی ته د توحيد او شهادت کلمې يادول، د هغوی په زړونو کې د الله تعالی سره مينه پيدا کول، هغوی ته دا ښودل چې هر څه الله تعالی پيدا کړي دي، مونږ ته هر څه الله تعالی راکوي، او چې کله لوی شي نو د عقيدې د کتابونو په لوستلو دی ورته امر وکړي.

٩- په ښو او نيکو اخلاقو روزل: پلار ته په کار دي چې اولاد پر تقوی، صبر، رښتيا، امانت داری، نظافت، نيک عملی، د خپلوانو سره په نيکی کولو، جهاد او علم باندې وروزي، د دې

لپاره چې د ځوان مردی سره په مينه کولو لوی شي او د اوچتو او ښو اخلاقو او نيکو کارونو سره مينه کوونکې وي.

۱۰- د بدو اخلاقو څخه پاک ساتل، او د هغې کرکه يې په زړه کې پيدا کول: مور او پلار دې د خپل اولاد په زړه کې د دروغو، خيانت، کينې، ضد، غيبت، چغلی، د بل مال اخيستل، د مور او پلار نافرمانې، د خپلوانو سره د اړيکو پريکول، بزدلۍ، ويره، ځان خوښونه او د ټولو ناوړه کارونو سره کرکه پيدا کړي، تر څو چې هغوی د دغه کارونو په ګنلو لوی شي او د هغې څخه نفرت کوونکې شي.

۱۱- د اولاد په مخکې ښه الفاظ استعمالول او د بې کاره خبرو څخه

ډېره کول،مور او پلار ته پکار دي چې اولاد ته په ښو الفاظو خبرې وکړي، او په ناوړه الفاظو دې يې له مخاطب کولو څخه ځان وساتي، اولاد ته دې د کنځلو، بدو ردو، او بحث مباحثې څخه ډېره وکړي.

کله چې مور او پلار د اولاد يو عجيبه کار وګوري نو ماشاء الله دی ورته ووايي، په ښه کار تر سره کولو دې ورته بارک الله فيک ووايي، او چې کله خطا کار وکړي نو ورته دی ووايي چې داسې کار مه کوه، او داسې نور ښه الفاظ دې ورته استعمال کړي چې هغوی پرې عادت شي او ژبې يې د بدو الفاظو د استعمال څخه وساتل شي.

۱۲- اولاد په شو کارونو عادت کول: لکه د پرنجې ځواب ورکول، د اروړمي په وخت کې پر خوله لاس کیښودل، په ښې لاس خوراک کول، د اودس ماتولو آداب، د سلام اچول او د هغې ځواب ورکول، په تلیفون د خبرو ځواب ورکول، میلمنو ته ښه راغلاست ویل او دغه رنګ د واضحه خبرو کولو ښودنه، او دعربي ژبه تعلیم.

نرئ څانګې په نرمۍ باندې سميږي
کلک لرګي په سمولو کې ماتيږي
مور او پلار يې
چې په کومه لار روان وي
ورسره اولاد په هغه
روانيږي

١٣- اولاد ته د قرآن کريم په يادولو کې کوشش کول: اولاد ته د قرآن کريم يادول،د ټولو هغو کارونو څخه لوی ول په کار دی چې مور او پلار يې د خپل اولاد سره کولې شي، ځکه چې د قرآن کريم په يادولو باندې خپل وخت تيرول،د ټولو څخه په اوچت مقصد کې وخت لګول دي، په دې کار سره د اولاد وخت د بې ځايه تيريدو څخه ساتل کيږي او ورسره د اخلاقي فساد څخه هم ژغورل کيږي.
د قرآن کريم يادول د هغوی په اخلاقو او کړو وړو باندې هم ښه اثر کوي، او د هغوی په زړونو کې د پوهې او هوښيارتيا چينې را خوټکيږي.

۱۴- هغوی ته مسنون دعاګانې او د سهار ماښام اذکار يادول:

۱۵- په ښه کارونو کې د هغوی لپاره نمونه جوړيدل: په کار ده چې مور او پلار د اولاد لپاره په امانت، رښتيا او نورو ښو کارونو کې نمونه جوړه شي، دغه رنګ د هغوی په مخ کې په سمه توګه لمونځ کول،د دې لپاره چې هغوی د لمونځ طريقه ياده کړي او داسې نور.

۱۶- په وينا او عمل کې د اختلاف څخه ځان ساتل: دا مناسبه نه ده چې مور او پلار اولاد ته په يو کار حکم کوي او په خپله د هغې خلاف عمل کوي.

۱۷- وعده پوره کول: کله کله مور او پلار د اولاد څخه د ځان خلاصولو په

خاطر د هغوی سره وعدې کوي، او بيا يې نه پوره کوي، نو د دې اثر دا کيږي چې اولاد هم په وعده خلافۍ باندې عادت شي.

۱۸- کور د ناوړه او فاسدو شيانو څخه ساتل: مور او پلار ته په کار دي چې اولاد د بدو شيانو څخه لیرې وساتي، او کور ته هغه شيان را نه وړي چې د اولاد د بې لارۍ سبب ګرځي.

۱۹- د بدو شيانو په بدله کې ښه شيان راوړل: که مور او پلار يو طرف ته اولاد د ناوړه شيانو څخه ساتي، نو په کار ده چې د هغې په مقابل کې ورته ښه شيان راوړي، لکه: د لوبو شيان او هغه شيان چې دوی ته فائده رسوي او خپل فارغ وخت د هغې سره تير کړي.

۲۰- د اخلاقي فساد له وسائلو څخه ليرې ساتل: لکه غير اخلاقي فلمونه، عشقي قصې، هغه کتابونه او مجلې چې بې پردې عکسونه ولري، د سندرو اوريدل او داسې نور.

۲۱- د دير ډول سينګار څخه منع کول: مور او پلار ته په کار دي چې خپل اولاد په ډول سينګار کې د اسراف څخه وساتي، دغه رنګ د بې پردګۍ، د کافرو سره د يو شان والي څخه دي هم وساتي، ځکه چې دا کار په هغوی کې سستي پيدا کوي، د هغوی څخه د نارينتوب ماده ليرې کوي، اخلاق يې خرابيږي او د نورو خلکو د دوکه کولو سبب ګرځي.

۲۲- اولاد پر سختۍ او کوشش عادت کول، او د سستۍ څخه ليرې ساتل: مناسبه

داده چې اولاد په سستۍ او آرام غوښتنې عادت نه کړی شي، ځکه د سستۍ او آرام غوښتنې پايلې ډيرې ناوړه وي، او د پښيمانۍ سبب ګرځي، په کار ده چې مور او پلار خپل اولاد په سختۍ او کوشش کولو عادت کړي، ځکه چې کوشش کول او سختۍ تيرول په دنيا او آخرت دواړو کې د کاميابۍ ذريعه ده.
آرام غوښتونکې سړی د ټولو څخه زيات ستړې وي، او ځان ستړې کوونکې تر ټولو زيات په راحت کې وي، د دنيا او آخرت د کاميابۍ لاره د سختو او تکليفونو په پل تيريږي، د تکليف څخه وروسته راحت راځي او د راحت څخه وروسته تکليف.

۲۳- اولاد سهار وختي ويښول: ځکه چې دغه وخت د انعامونو وخت دی، د فائدي حاصلولو وخت دی، څوک ډيره فائده اخلي څوک لږه، څوک چې د کوچنيتوب څخه په وختي ويښېدو عادت شي نو چې لوی شي نو بيا ورته وختي ويښيدل اسان وي.

۲۴- د بې ځايه خبرو، ډير خوراک او خوب او د خلکو سره د بې ځايه ناستې څخه ساتل: بې ځايه کار کول د تاوان سبب ګرځي، د د نيا او آخرت د خير څخه انسان محرمومي، د دې وجې څخه ويل کيږي: څوک چې ډير خوراک کوي، او به ډير څښي، بيا خوب ډير کوي، او ډير خوب تاوان دی.

۲۵- په کوچنيتوب کې اولاد جومات تللو ته هڅول او په لوی والې کې په جماعت سره د لمونځ په ادا کولو امر کول: پلار دی اولاد د اوه کلنۍ څخه مخکې جومات تللو ته تشويق کړي، د خپل ځان سره دې جومات ته بيايي، او په جومات کې دې د بې ځايه کار څخه منع کوي، او چې کله لوی شي نو د هغوی څارنه دې کوي، او په جماعت سره دې ورته د لمونځ کولو امر کوي.

۲۶- د اولاد د خوښو شيانو څارنه، او د هغوی د پټو قوتونو د راښکاره کولو کوښښ کول: مور او پلار دې د اولاد څارنه کوي چې هغوی د کوم کار د ښه سر ته رسولو توان لري، په هغې کې دی ورسره مرسته وکړي، او هغه لارې چارې

دی ورته برابری کړي چې هغوی په خپل کار کې ښه وده وکړي.

امام ابن قیم (رحمه الله) وايي: مناسبه دا ده چې د ماشوم پر حال دی اعتماد وکړای شي چې هغه د کوم کار د سر ته رسولو ښه جوګه دی، نو مور او پلار دی په دې پوهه شي چې دا ماشوم هم د دغه کار لپاره پیدا شوی دی، نو په بل کار دې نه مجبوروي، که اولاد په هغه کار مجبور کړل شي چې مینه ورسره نه لري نو هر ګز په دغه کار کې نه شي بریالې کیدای.

که مور او پلار ووینې چې بچې یې پوهیدای شي، زده کړه کولې شي، یو شي پیژندلې شي، نو دا د دی علامه ده چې هغه علم حاصلولې شي، او که چرته د

تجارت، اخستلو خرڅولو سره يې مينه وه، يا يې د بل کسب او کار سره علاقه وه، نو د هغې د لاس ته راوړلو زمينه دې ورته برابره کړي.

۲۷- د اولاد زړورتيا زياتول: هغوی د جرأت او بهادرۍ په قدر پوهول، په هغوی کې په خپل ځان اعتماد پيدا کول،د دې لپاره چې د عزت، بهادرۍ او زړورتيا ژوند تير کړي، خو په دې شرط چې دا هر څه د ادب او د بل د احترام د ساتلو په چوکاټ کې وي، په دې کار سره به اولاد د ذلت، ويرې، سپک والي اوچاپلوسۍ څخه وساتل شي.

۲۸- د اولاد سره مشوره کول: لکه د کور په ځينو کارونو کې کول د دې لپاره چې د هغوی د فکر او سوچ

اندازه معلومه کړی شي، مثلا: د کور لپاره سامان اخيستل، د موټر رنګ او قسم، د چکر لګولو ځاي او وخت او د داسې نورو کارونو په هکله د هغوی سره مشوره کول، او بيا د هغوی څخه د هر يو د راي سبب معلومول،په دې کار سره په اولاد کې خپلواکي او اعتماد پيدا کيږي، د هغوی ذهن وده کوي او د رای ورکولو قدر ورسره پيدا کيږي.

۲۹- اولاد ته ځينې کارونه سپارل: لکه د پلار په غير حاضرۍ کې د کور حفاظت او څارنه کول، د مال لګول، خپل ځان سره مال ساتل، او دا په دې ډول چې هغوی ته هره مياشت يا اونۍ يو څه روپۍ ورکړل شي تر څو هغوی پرې د کور ضروريات پوره کړي.

۳۰- اولاد په تولنيزو کارونو کې په برخه اخيستلو عادت کول، مثلا: د خپل دين خدمت کول، د خپلو مسلمانانو ورونو ضرورتونه پوره کول، د الله په لاره کې جهاد کول، د الله تعالی طرف ته بلنه ورکول، د محتاجو او اړمنو سره مرسته کول، د غم ځپلو په غم کې شريک کيدل، د خيريه ټولنو سره مرسته کول او داسې نور.

۳۱- د فيصلې په کولو روزل، مثلا: پلار دی په خپل اولاد کې يو کس ته په يو کار کې د فيصلې کولو اختيار ورکړي، که صحيح فيصله يې وکړه هغه دی ومنې او شاباشي دی ورته ورکړي او نور دی هم تشويق کړي، خو که د فيصلې په کولو کې خطا شو، نو هغه دی په نرمۍ

اصلاح کړي، په دې کار سره په اولاد کې د فيصلې کولو قوت پيدا کيږي.

۳۲- د اولاد د طبيعت د پيژندلو کوشش کول: تر څو د هر يو سره د هغې د مزاج او طبيعت مطابق چلند وکړای شي.

۳۳- د اولاد د عمر مطابق د هغوی خيال ساتل: پلار او مور ته په کار دي چې د اولاد د عمر مطابق د هغوی خيال وساتل شي، ځکه چې اولاد لويږي نو د فکر سطحه يې هم لوړيږي، نو په کار ده چې مور او پلار چلند د خپل اولاد سره د هغوی د عمر برابر وي، او د هميشه لپاره دی ورسره د وړو په شان چلند نه کوي.

۳۴- د مخامخ قهر او غصې څخه ډډه کول: خصوصا د نوی ځوانی په وخت کې،

په کار ده چې هغوی ته په نرمۍ قناعت ورکړل شي، د هغوی سره خبری اترې وشي او په نرمۍ پوهه شي.

۳۵- د اولاد سره کيناستل: پلار که هر څومره ډير کارونه ولري خو يو وخت دی د اولاد سره د کيناستلو لپاره وټاکي، د هغوی سره دې خبرې کوي، هغوی ته دی نصيحت کوي، مينه او محبت دی ورسره کوي، او کومو شيانو ته چې ضرورت ولري هغه دی ورښايي، هغوی ته دی مقصد لرونکی قصی بيانوي.

د اولاد سره د مور او پلار کيناستل ډير ضروري دي، او دير ښه اثر لري، او دا يوه ازمايل شوی خبره ده چې کوم پلار د اولاد سره نژدې کيږي، د هغوی سره کيني، د هغوی سره خبرې

اترې کوي نو د هغې اثر په اولاد کې ګوري، ځکه چې په دې کار سره اولاد د نفسي راحت احساس کوي.

کوم پلرونه چې د دنيا کارونو د خپل اولاد سره د کيناستلو څخه بې پرواه کړي وي، نو د دغه بې پروايي اغيزه په خپل اولاد کېويني، په دې صورت کې اولاد د داسې حالت سره مخامخ کيږي چې د هغوی مخې ته تياره وي، د دنيا په ژوند کې کوم لارښود نه ويني، نو د ژوند په لاره کې پړ مخې پريوځي، او د سمې لارې نه ليرې کيږي، او کله کله د دې کار په وجه د دغه رنګ پلرونو څخه اولاد کرکه او نفرت کوي، د کور څخه تختي، او د فساد او بې لارۍ په کنده کې پريوځي.

۳۶- د اولاد تر مینځ عدل کول: ځمکه او اسمانونه په عدل ولاړ دي، انسان د عدل څخه پرته سمې لارې ته نه راځي، نو مور او پلار ته په کار دي چې د اولاد په مینځ کې د عدل او برابرۍ څخه کار واخلي، او یو دی په بل نه غوره کوي، غوره والې په راکړه ورکړه کې وي او که په مینه او محبت کې وي، په هر څه کې باید د اولاد تر مینځ عدل وکړی شي.

۳۷- د اولاد سره مینه او محبت کول: هغوی ته ورښودل چې مور او پلار د دوی سره مینه لري، ځکه چې اولاد مینې او محبت ته اړتیا لري، که مور او پلار اولاد ته پوره مینه ورنه کړي، نو

هغوی به بیا مینه او محبت د کور څخه بهر د بل چا څخه غواړي.

۳۸- پر اولاد باندې په ښه طریقه خرچ کول: د هغوی ضرورتونه پوره کول، تر څو هغوی مجبوره نه شي او په نورو طریقو د مال پیدا کولو کوشش و نه کړي.

۳۹- په اولاد کې د قربانی (سرښندنې) مینه پیدا کول: دا په دې شکل چې په خپل مینځ کې د یو بل سره مرسته او کومک وکړي، د یو بل سره مینه او محبت ولري، په سخا باندې عادت کړی شي، د نورو انسانانو خیال وساتي تر څو اولاد داسې لوی نه شي چې فقط د خپل ځان فکر ورسره وي، او د بل هیڅ چا غم ورسره نه وي، په قربانی باندې

اولاد روزل ډير کورني مشکلات له مينځه وړي، او په کور کې د ميني او محبت، آرام او امن فضا رامينځ ته کيږي.

۴۰- د اولاد خبرو ته غوږ نيول: کله چې اولاد خبرې کوي، نو پلار دی د هغوی خبرو ته غوږ ونيسي، او هغوی ته دی دا وښايي چې د دوی خبرې ډيرې مهمې دي چې پلار يې ورته غوږ نيولی دی.

پلار ته په کار دي چې کله يې په اولاد کې کوم يو خبرې کوي خصوصا ماشوم، نو هغه ته دی توجه وکړي، د هغه خبرو ته دی اهميت ورکړي، د هغه سوالونو ته دی ځواب ورکړي، د دې کار ډيرې مثبتې پايلې دي، ځکه چې:

- ✓ د خبرو په يادولو کې ورسره مرسته کوي.

- ✓ د فکر په برابرولو کې ورسره مرسته کوي.
- ✓ د بل خبرو ته په غوږ نيولو او په ښه اوريدو عادت کيږي.
- ✓ د ماشوم په شخصيت ښه اثر کوي.
- ✓ د هغه ذهن ورسره قوي کيږي.
- ✓ د پلار سره يې مينه زياتيږي.

۴۱- د هغوی د کړو وړو څارنه کول، او د هغوی څخه پوښتنه کول، لکه:

- د هغوی د لمونځ، اودس او نورو عبادتونو څارنه کول.

- په کور کې د تليفون څارنه کول، تر څو اولاد يې غلط استعمال نه کړي.

- د هغوی د جيبونو او الماری کتل په داسې شکل چې هغوی پرې پوهه نه شي، لکه د خوب په وخت کې، يا چې کله

مکتب ته لاړ شي، او بیا ورسره مناسب چلند کول.

- د هغه د ملګرو په هکله معلومات لاس ته راوړل.

- د هغوی د لوستلو د موادو څارنه کول، او د هغه کتابونو د لوستلو څخه منع کول کوم چې د هغوی دین او اخلاقو ته ضرر رسوي، او هغه کتابونه ور په ګوته کول چې هغوی ته فایده رسوي.

۴۲- د اولاد د نیکانو ملګرو عزت کول:

پلار دی خپل اولاد د نیکو او ښو ملګرو دوستۍ ته تشویق کړي، همیشه دی ورسره د اړیکو ساتلو توصیه کوي، کله چې هغوی د خپل دوست لیدو ته راځي، نو هغوی ته دې په ښه ډول ښه راغلاست وایي، د هغوی سره دې لیدل کتل کوي،

هغوی ته دې تحفې ورکړي، د هغوی سره دې خبرې اترې کوي، د هغوی او د کورنۍ په هکله دې ورځخه پوښتنه کوي.
په دې کار سره به د اولاد دوستان په خپل قدر پوهه شي، او اولاد به هم په خپل قدر پوهه شي، نو په نتيجه کې به اولاد د مور او پلار تابعدار او قدر کوونکې شي.
د اولاد د ښو دوستانو څخه کرکه او نفرت کول ښه کار نه دی، ځکه چې په دې سره اولاد د نيکو دوستانو پر ځای د بدو او ناکاره دوستانو سره دوستانه جوړوي.
۴۳- د ناکاره ملګرو څخه د اولاد په ليرې ساتلو کې د حکمت څخه کار اخيستل: پلار ته مناسب نه دي چې د

سختۍ په کولو لاس پورې کړي، او د اولاد په مخکې د هغه د ملګرو سپکاوې وکړي، او يا يې په ځغليدو وشړي، ځکه چې اولاد د هغوی سره اړيکې لري، او د هغوی په ملګرتيا قانع شوي دي.

په کار ده چې په دې کار کې د نرمۍ څخه کار واخلي، او اولاد دې د هغوی د ملګرتيا په بدۍ قانع کړي، او د ناوړه ملګرو د ضرر څخه دې خبر کړي، د دې څخه وروسته دې بيا د هغه په ويرولو او د هغه سره په سختۍ شروع وکړي، او هغه ته دې وښايي چې دې يې د ناکاره ملګرو څخه ساتي، د هغه د ملګرو د پلرونو سره دې رابطه وکړي چې خپل اولاد د ده د اولاد څخه ليرې وساتي، که پلار په دې کې ناکام شو،

نو نورې طريقې دى اختيار کړي، تر څو اولاد يې د ناکاره دوستانو د ملګرتوب څخه خلاص شي.

۴۴- د اولا په ځينې کارونو، لکه: بې فايدي کار او يا غصه باندې ځان نا غرضه کول.

۴۵- د اولاد د خطاو د غټولو څخه ځان ساتل: مور او پلار ته په کار دي چې د اولاد وړه خطا هغوى ته غټه ښکاره نه کړي، ځکه خطا د هر چا څخه کيږي، او په هر کور کې تر سره کيږي.

۴۶- د يو طرف څخه نرمي ښودل: مثلا، کله چې مور په اولاد سختي وکړي، نو بايد چې پلار يې نرمي ښکاره کړي، او که پلار سختي وکړي نو بايد مور ورسره نرمي وکړي، لکه کله د اولاد څخه غلطي

وشي نو پلار ورته په قهر وي، نو له دې امله هغوی د پلار څخه پټيږي، نو مور دې ورته تسلي ورکړي او په نرمۍ دی ورته د هغوی غلطي ښکاره کړي، په دې کار به اولاد پوهه شي چې مور او پلار دواړه په حقه دي، نو د پلار د قهر به هم احترام کوي او د مور احسان به هم ياد ساتي او په نتيجه کې به ځان بيا د هغه غلطۍ څخه ليرې ساتي.

۴۷- سزا ورکول: اگر چې د اولاد سره نرمي د هغوی د روزلو لپاره ډيره فائده لري خو کله انسان سختۍ او سزا ورکولو ته اړ کيږي خو په دې شرط چې سزا ورکول به د غصې او ناپوهۍ په نتيجه کې نه وي، بلکه سزا به په هغه

صورت کې وي چې د اصلاح بله لاره پاتې نه شي.

بايد اولاد ته پر هغې غلطۍ سزا ورنه کړل شي چې په اول ځل ترې شوی وي، او داسې سزا هم نه وي چې هغه لوی تکليف ورواړوي، او د نورو خلکو يا ملګرو په مخ کې دی هم سزا نه ورکوي.

د سزا ورکولو ډېرې طريقې دي، لکه: د هغې صفت نه کول، يا ورته ښودل چې پلار ورڅخه خفه دی، يا ورته په خبرو زورنه ورکول او داسې نور.

دا نفسي سزا ده، او بدني سزا هم ورکولې شي چې درد بيامومي خو چې نور ضرر ورته ونه رسيږي.

۴۸- اولاد ته د خطا د سمون موقع ورکول: پلار ته په کار دي چې اولاد ته

د خپلې غلطۍ د سمون موقع ورکړي، د دې لپاره چې ښو کارونو ته ورسيږي او د غلطۍ څخه وروسته سم کارونه وکړي، پلار ته نه دی پکار چې د اولاد په اوله غلطۍ هغوی داغ دار کړي، او هميشه يې په هغه غلطۍ ملامت کوي.

۴۹- د ښځي او خاوند تر مينځ تفاهم:

مور او پلار ته په کار دي چې خپل منځي مسائل د يو بل د پوهولو له لارې حل کړي، او د اختلاف او بې اتفاقۍ څخه ځان وساتي، د دې لپاره چې کور په آرام وي، او په کور کې مينه او محبت وي، نو اولاد هم په داسې کور کې آرام او راحت احساسوي، محبت او خوشحالي بيامومي، چې په نتيجه کې يې د کور سره د بهر ګرځيدو څخه پاتې

کېږي.

۵۰- د طلاق په حالت کې د الله تعالی څخه ویره کول: که چرته د ښځې او خاوند تر مینځ جوړ جاړې او تفاهم ممکن نه وي، او د طلاق ضرورت پیښ شي، نو دواړو ته په کار دي چې په دې حالت کې د الله تعالی څخه وویریږي او خپل اولاد دې دخپل ضد او کینې څخه نه قربانوي، او اولاد دی دیو بل په مخالفت نه راپاروي، بلکه په کار ده چې اولاد سره په نیک کار کې مرسته وکړي، او هغوی ته دی د یو بل په مرسته توصیه وکړي، د دې پر ځای چې د یو بل په خلاف یې ولمسوي او د هغوی په زړونو کې د یو بل څخه کینه پیدا کړي چې په نتیجه کې به یې له دواړو

څخه نفرت پيدا شي او د يو خبره به هم نه مني.

۵۱- د اولاد لپاره مناسب ښوونځي کتل او د هغوی ځارنه کول: د اولاد لپاره دی د ښوونځي د کتلو پر وخت وګوري چې شاګردان، اداره، استاذان او تعليمي نصاب څه رنګ دی، استاذان د شاګردانو په روزنه کې څومره زيار باسي، او د هغوی د اخلاقو او عاداتو د سمون څومره پاملرنه کوي.

په ښوونځي کې د شموليت څخه وروسته په کار ده چې پلار خپل اولاد وڅاري چې هغوی څومره په سمه لار روان دي، هسې نه چې د خپل اولاد څخه بې پروا شي او صبا ته د هغه څه په خلاف وروزل شي چې دی يې هيله لري.

۵۲- په کور کې د پوهنې حلقه جوړول: چې په هغې کې د اولاد د سويې سره سم کتابونه لوستل کيږي، د دې کار په پايله کې به اولاد لوستل، غوږ نيول او د خبرو اترو ادبونه زده کړي.

۵۳- د اولاد تر مينځ درسي مسابقې جوړول او هغوی ته انعامونه ورکول.

۵۴- په کور کې يو مناسب کتابتون جوړول چې په هغې کې د اولاد د عمر او پوهې سره سم کتابونه او کيسټونه موجود وي.

۵۵- اولاد ځان سره د ذکر، پوهې او درس مجلسونو ته بوتلل.

۵۶- د اولاد سره د کور څخه بهر د چکر لرولو پروګرام جوړول، د دې لپاره چې پلار ورته ډير څه زده کړي، او د هغوی

د خيالاتو او احساساتو څخه هم خبر شي.

۵۷- د پخوانيو نيکانو خلکو سره د هغوی تعلق جوړول، د دې لپاره چې د هغوی په پل باندې لاړ شي، او د هغوی تګ لاره وپيژني، او هر يو د خپل شوق مطابق په هغوی کې ځان ته نمونه پيدا کړي.

که په کوم يو کې د علم او پوهې شوق وي، نو هغه به په علم کې د هغوی تابعداري وکړي، او که د بهادرۍ او زړورتيا خاوند وي، نو په دغه کار کې به د ځان لپاره په هغوی کې نمونه ولټوي، او که په کوم يو کې سست وي، نو په هغوی کې به داسې يو څوک

بیاموميي چې په ده کې به همت او روح پیدا کړي.

د پخوانیو نیکانو تاریخ د خیر څخه ډک دی، نو څومره ښه خبره ده چې انسان خپل ژوند د هغوی سره وتړي، د دې پر ځای چې خپل ژوند د کوم لوبغاړي، یا سندر غاړي سره وتړي او هغه د ځان لپاره نمونه جوړه کړي.

۵۸- لونو ته هغه څه زده کول چې هغوی ورته د خپل دین او دنیا په کار کې اړتیا لري، څومره خلک دي چې په دې کار کې د بې پروایی څخه کار اخلي، څومره ښځې دی چې هغوی مثلا د حیض، نفاس او نورو خصوصي مسائلو څخه نا خبره دي، سره له دینه چې په دغه مسائلو پورې د دین دوه اهم بنیادونه

لمونځ او روژه تړاو لري، څومره ښځې دي چې هغوی په صحيح طريقه د لمونځ کولو څخه ناخبرې دي.

هر پلار ته پکار دي چې خپلو لوڼو ته د دين ضروري مسايل زده کړي، او هغوی په غيرت، پاکدامنۍ، حيا او ستر باندې مجبوره کړي، دغه رنګ مور او پلار ته په کار دي چې خپلو لوڼو ته د کور کارونه لکه د جامو پريمينځل، پخلې کول، ګنډل، د کور برابرول او داسې نور زده کړي.

۵۹- لوڼه بهر ته له يواځې وتلو څخه منع کول: که بازار ته ځي، يا ډاکتر ته، يا بل ځای ته خو په کار ده چې خپل محرم ورسره وي، او په غير د ډير ضرورت څخه دی د کوره نه ووځي.

۶۰- ځامن د ښځو سره او لوڼه د سړو سره د مشابهت او ورته والي څخه منع کول.

۶۱- اولاد د کافرو د مشابهت او يو شان والي څخه ليرې ساتل.

۶۲- ځامن د ښځو سره او لوڼه د سړو سره د يو ځای کيناستلو څخه منع کول، په کار ده چې هلکان د سړو، او لوڼه د ښځو په مجلس کې کيني.

۶۳- د توان او ضرورت په حالت کې اولاد ته د بلوغ د رسيدو سره سم د واده بندوبست کول په کار دي.

۶۴- خپلې لوڼه هغه چا ته ورکول په کار دي چې د اخلاقو او دين په لحاظ سره غوره او بهتر وي.

۶۵- د روزنې پایله زر نه غوښتل: کله چې پلار د اولاد په اصلاح کې خپل وس وکړي، او هغوی د ناوړه کارونو څخه منع کړي، هغوی ته نصیحت وکړي، نو د دې هر څه سره دی د خپل کوشش نتیجه زر نه غواړي، بلکه په کار ده چې د صبر او زغم څخه کار واخلي او د هغوی لپاره دی دعا وغواړي، او د هغوی په اصلاح کې دی نور هم کوشش وکړي، کیدای شي یو څه وخت وروسته د پلار خبرې په اولاد اثر وکړي او اصلاح شي.

۶۶- د نا امیدۍ څخه ډډه کول: کله چې پلار د خپل اولاد نافرماني او سرغړاونه ووینې، نو د هغوی د اصلاح څخه دی نه نا امیده کیږي، ځکه د الله د رحمت څخه نا امیده کیدل د مؤمنانو

صفت نه دی، بلکه په کار ده چې انتظار وکړي تر څو الله تعالی د ده کوشش قبول کړي، کیدای شي د الله رحمت یو وخت اولاد سمي لارې ته راواړوي او د نافرماني څخه یې وساتي.

۶۷- پلار دی په دې ځان پوهه کړي چې نصیحت هیڅ کله هم بې فایدي نه وي، که د پلار نصیحت په اولاد اثر ونه کړي نو د الله تعالی په وړاندې خو به یې بهانه جوړه وي، بله دا چې نصیحت هیڅ کله نه هم ضایع کیږي ، د نصیحت مثال په ځمکه کې د تخم په شان دی، چې الله تعالی د هغې ساتنه کوي او هغه ته وده ورکوي، نصیحت خپله میوه یو ځل ورکوي، یا خو به اولاد زر لارې ته راشي، یا به یو وخت په خپله اصلاح فکر

وکړي، او یا به له زیاتې بې لارۍ څخه وژغورل شي.

۶۸- اولاد سره په نیک کار کې مرسته کول: د مور او پلار سره احسان او مرسته کول په اولاد باندې لازم دي، خو مور او پلار ته هم په کار دي چې د اولاد سره په نیکۍ کې مرسته وکړي او هغوی په نیکۍ کولو ډاډه کړي، او د هغوی د نیک کار په مخ کې خنډ جوړ نه کړي.

۶۹- د اولاد نیک کار یاد ساتل، او د هغوی شکر ادا کول، او همیشه ورته د هغه کار یادول، د دې لپاره چې په اولاد کې نور هم د نیکۍ او احسان کولو مینه پیدا شي او د همیشه لپاره د نیکۍ کارونه وکړي.

۷۰- د اولاد په روزنه کې د پوهې د خاوندانو سره مشوره کول، مثلا: علماء کرام، دعوتګران، استاذان، روزونکي او ټول هغه څوک چې په دې اړوند ورسره پوهه وي او د ځوانانو په حالاتو پوهيږي.

۷۱- د روزنې په هکله کتابونه لوستل: هغه کتابونه چې د تربيت به هکله ځانګړي شوي وي، هغه بايد ولوستل شي او ګټه دې ترې واخستل شي، (داسې کتابونه په هره ژبه کې شته په ځانګړې ډول به عربي ژبه کې مخکينو او اوسنو علماؤ ليکنې کړي دي).

۷۲- په دنيا او آخرت کې د روزنې ګټې په ياد لرل، ځکه چې دا کار د پلار سره د صبر په پيدا کولو کې مرسته

کوي، که د پلار د روزنې په نتيجه کې اولاد نيک شي، نو د مور او پلار لپاره به په دنيا کې د سترګو يخوالې او په آخرت کې د ثواب سبب شي، او که نه نو د هغوی د شر څخه به په امن شي.

۷۳- د روزنې د پريښودو مشکلات او نقصانونه په ذهن کې ساتل: ځکه چې اولاد د سړي اولاد دی، او په هيڅ شکل ورڅخه نه جدا کيږي، که د هغوی په روزنه کې د غفلت او بې پروايۍ څخه کار واخلي نو په دنيا کې به دخفګان.

۷۴- او په آخرت کې به يې د عذاب سبب شي.

د اولاد په روزنه کې اخرنۍ خبره دا ده چې پلار بايد د اولاد لپاره د هر هغه شي کوشش وکړي چې هغوی ته فايده

رسوي، او د هر هغه شي څخه يې وساتي چې دوی ته اوس يا وروسته تکليف رسوي.

وتمت بالخير ومن الله توفيق

Download from:aghalibrary.com